

భారత సుప్రీంకోర్టులో.

సివిల్ ఒరిజినల్ అధికార పరిధి

2023 యొక్క IA నెంబరు 68608

లో

సుమోటో రిట్ (సివిల్) నెం.2 ఆఫ్ 2019

రీ: ఆరే ఫార్వెస్ట్ లో చెట్ల నరికివేత (మహారాష్ట్ర)

తీర్పు

- డాక్టర్ ధనుంజయ వై.చంద్రచూడ్, సీజేఐ

1. ముంబై మెట్రో రైల్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ 29 నవంబర్ 2022 నాటి ఈ కోర్టు ఉత్తర్వులపై వివరణ కోరింది. ఈ కోర్టు ఆదేశాలతో 84 చెట్ల నరికివేత కోసం ట్రీ అథారిటీని తరలించడానికి ఎంఎంఆర్సీఎల్కు అనుమతి లభించింది . ముంబై మెట్రో లైన్ -3 కోసం సుమారు 33 హెక్టార్ల భూమిని ఆరే కాలనీలోని మెట్రో కార్ షెడ్ ల్యాండ్ కోసం 177 చెట్లను నరికివేయాల్సి ఉందని ఎంఎంఆర్ సీఎల్ పేర్కొంది. 124 చెట్లను నరికి, 53 చెట్లను నాటడానికి గ్రేటర్ ముంబై మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ గార్డెన్స్ సూపరింటెండెంట్ 2023 మార్చి 15 న ఇచ్చిన అనుమతిని అమలు చేయడానికి అనుమతి కోరారు.

2. 2022 నవంబర్ 29 న ఈ కోర్టు ఇచ్చిన ఉత్తర్వుల ప్రకారం, చెట్ల నరికివేతపై యథాతథ స్థితిని కొనసాగించాలని ఆదేశిస్తూ గతంలో జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను సవరించారు, తద్వారా 84 చెట్లను నరికివేయాలన్న ఎంఎంఆర్పిఎల్ దరఖాస్తుపై ట్రీ అథారిటీని ఆశ్రయించడానికి అనుమతించారు. ఈ కోర్టు ఆదేశాల మేరకు 84 చెట్లను నరికివేసేందుకు అనుమతి కోరుతూ 2022 డిసెంబర్ 19 న దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. అయితే 2023 జనవరి 2 న ఎంఎంఆర్పిఎల్ ఈ కోర్టును ఆశ్రయించకుండానే 185 చెట్లను నరికివేసేందుకు అనుమతి కోరింది.

3. 2022 డిసెంబర్ 20 నాటి కమ్యూనికేషన్ ద్వారా, గార్డెన్స్ డిప్యూటీ సూపరింటెండెంట్ ఎంఎంఆర్పిఎల్ డిప్యూటీ జనరల్ మేనేజర్ (డిపా) కు 2022 డిసెంబర్ 19 న MMRCL ప్రతినిధులతో కలిసి తన సిబ్బంది సంయుక్తంగా స్థలాన్ని తనిఖీ చేశారని తెలియజేశారు. తనిఖీ అనంతరం ఉద్యానవనాల డిప్యూటీ సూపరింటెండెంట్ ఈ కింది అంశాలను పరిశీలించాలని కోరారు.

“1. తాజా సర్వే ప్రకారం చెట్ల ప్రస్తుత స్థితిగతులకు సంబంధించి అప్లైబెడ్ ప్రతిపాదనలు సమర్పించాలి.

2. గత సర్వే నుంచి సుదీర్ఘ కాలం గడిచిపోయినందున తప్పిపోయిన/ చనిపోయిన/ పడిపోయిన చెట్లను మరియు ప్రభావిత చెట్ల జాబితాలో కొత్తగా చేర్చిన వాటిని పేర్కొనండి.

3. సైట్లలో ఉన్న చెట్లన్నింటికీ నలుపు, తెలుపు రంగులు వేయండి.

4. మొక్కలు నాటడం, నష్టపరిహారంగా మొక్కలు నాటడం కోసం ప్రతిపాదించాల్సిన భూముల వివరాలను సమర్పించాలి.”

4. జనవరి 12, 2023 న, ఉద్యానవనాల సూపరింటెండెంట్ 185 చెట్లు ప్రభావితమవుతాయని, వాటిలో 124 చెట్లను నరికివేస్తామని మరియు 53 చెట్లను నాటుతామని సూచిస్తూ బహిరంగ నోటీసు జారీ చేశారు.

5. ప్రతిపాదిత చర్య ఈ కోర్టు ఆదేశాల ప్రకారం నరికివేయడానికి అనుమతించిన 84 చెట్లకు మించి ఉన్నందున, బొంబాయిలోని హైకోర్టు ఆఫ్ జ్యూడిషియల్ ముందు ఒక ప్రజా ప్రయోజన వ్యాజ్యం 2 దాఖలు చేయబడింది. డివిజన్ బెంచ్ 2023 మార్చి 9 న ఇచ్చిన ఉత్తర్వుల్లో ఈ విధంగా పేర్కొంది.

“ట్రీ అథారిటీ ద్వారా పబ్లిక్ నోటీస్ జారీ చేయబడింది. పిటిషనర్ ఇప్పటికే ట్రీ అథారిటీ ముందు అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశాడు. సుప్రీం కోర్టు ఆదేశాలను పిటిషనర్ ట్రీ అథారిటీ దృష్టికి తీసుకురావచ్చు. ట్రీ అథారిటీ నుంచి ఎలాంటి తుది ఉత్తర్వులు జారీ కాలేదు. 84 దాటిన చెట్లు పొదలుగా ఉన్నాయా లేదా అనే విషయాన్ని ట్రీ అథారిటీ పరిశీలించాల్సి ఉంది.”

6. 2023 మార్చి 15 న, గార్డెన్స్ అండ్ ట్రీ ఆఫీసర్ 124 చెట్లను నరికి 53 చెట్లను నాటడానికి అనుమతి ఇచ్చారు, ఆస్తిలో 1533 చెట్లను నాటాలనే షరతుకు లోబడి. దీంతో హైకోర్టులో మరో ప్రజాప్రయోజన వ్యాజ్యం 3 దాఖలైంది. డివిజన్ బెంచ్ 2023 మార్చి 31 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా, ట్రీ అథారిటీని 84 చెట్ల వరకు మాత్రమే తరలించడానికి ఈ కోర్టు అనుమతి ఇచ్చిందని గమనించింది. అందువల్ల, 177 చెట్లకు సంబంధించి ఇచ్చిన అనుమతి 29 నవంబర్ 2022 న

ఈ కోర్టు ఇచ్చిన అనుమతికి మించి ఉంది. 2023 మార్చి 15 నాటి ఉత్తర్వులకు అనుగుణంగా ఈ హైకోర్టు నుంచి వివరణ కోరే వరకు చెట్లను నరికివేయరాదని హైకోర్టు స్పష్టం చేసింది. పై వాస్తవ నేపథ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఎంఎంఆర్సీఎల్ వివరణ కోసం దరఖాస్తు చేసింది.

2 "Public Interest Litigation (L) No 2169 of 2023

3 Public Interest Litigation (L) No 8655 of 2023

7. మేము ఎంఎంఆర్సీఎల్ తరపున సాలిసిటర్ జనరల్ తుషార్ మెహతా వాదనలు విన్నాము. మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ తరపున సీనియర్ న్యాయవాది ధృవ్ మెహతా, ప్రతివాదుల తరపున సీనియర్ న్యాయవాది సీయూ సింగ్, గోపాల్ శంకరనారాయణన్ వాదనలు వినిపించారు.

8 2022 నవంబర్ 29 నాటి ఉత్తర్వు జారీ చేసినప్పుడు, ఎంఎంఆర్సీఎల్ యొక్క నిర్దిష్ట అభ్యర్థన మేరకు ర్యాంప్ పనుల కోసం 84 చెట్లను నరికివేయడానికి అనుమతి కోసం ట్రీ అథారిటీ ముందు తన దరఖాస్తును కొనసాగించడానికి అనుమతించాలనే వాస్తవాన్ని కోర్టు మొదట గమనించింది. గతంలో యథాతథ స్థితిని కొనసాగిస్తూ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను కోర్టు ఈ మేరకు సవరించింది. నరికివేయాల్సిన చెట్ల సంఖ్య ఈ కోర్టు ఇచ్చిన అనుమతి కంటే ఎక్కువగా ఉంటే, ట్రీ అథారిటీని 84 చెట్లను నరికివేయడానికి, దాని అనుమతి కోసం మరియు 29 నవంబర్ 2022 నాటి ఉత్తర్వులను సవరించడానికి ఈ కోర్టుకు దరఖాస్తు చేయవలసి ఉంటుంది. బదులుగా, మొదట్లో 84 చెట్లను నరికివేయడానికి దరఖాస్తు చేసినట్లు రికార్డుల నుండి తెలుస్తోంది. తదనంతరం, వాస్తవంగా చెట్ల సంఖ్య మొదట ఊహించిన దానికంటే ఎక్కువగా ఉంటుందని ఒక వైఖరి అవలంబించబడింది.

9. వాస్తవానికి, ఎంఎంఆర్ సిఎల్ చీఫ్ ప్రాజెక్ట్ మేనేజర్ బొంబాయిలోని హైకోర్టు ముందు దాఖలు చేసిన ఆఫిడవిట్ ను పరిశీలించడం అవసరం, దీనిలో ఈ క్రింది అంశాలు పొందుపరచబడ్డాయి:

"24) పైన పేర్కొన్న మరియు ఇతర సంబంధిత నేపథ్యాలలో, ఈ ప్రతిస్పందకుడి వినయపూర్వక సమర్పణలో, నరికివేయాల్సిన చెట్ల సంఖ్య అనాలోచితమైనది, ఇది మొదటి ప్రతివాది ముందు పరిశీలనకు పెండింగ్ లో ఉన్న ప్రతిపాదనకు యాదృచ్ఛికంగా ఉంటుంది, దీనిని కొనసాగించడానికి గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు ప్రస్తుత ప్రతివాదికి స్వేచ్ఛనిచ్చింది. ఇది ప్రస్తుత ప్రతిస్పందకుడి ద్వారా చేయబడుతోంది.

అందువల్ల సుప్రీంకోర్టు పైన పేర్కొన్న ఉత్తర్వులలో పేర్కొన్న చెట్ల సంఖ్యకు మించి చెట్ల సంఖ్యను పెంచే విషయంలో ప్రస్తుత దరఖాస్తును సమర్థించడానికి ప్రతివాదులను అనుమతించకపోవడం వాస్తవానికి ఆ ఉత్తర్వును ఉల్లంఘించడమే అవుతుందని మరియు / లేదా దాని అమలును దాని నిజమైన స్ఫూర్తితో నిరోధించడమే అవుతుందని నేను చెబుతున్నాను.

*** **

26). పిటిషనర్ వాదనను అంగీకరిస్తే అది వాస్తవానికి సుప్రీంకోర్టు ఉత్తర్వులను సమర్థవంతంగా అమలు చేయడానికి ఆటంకం కలిగించినట్లే అవుతుందని నేను హడావుడిగా చెబుతున్నాను. ఈ సందర్భంలో, గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు మరియు/లేదా గౌరవనీయ న్యాయస్థానం యొక్క తీర్పును శాసనంగా చదవలేమనే సుస్థిరమైన న్యాయ సూత్రాన్ని కూడా

పరిగణనలోకి తీసుకోవడం సముచితం. గౌరవనీయ సుప్రీం కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును ఒక శాసనంగా చదవాలని పిటిషనర్ కోరుతున్నారని, ఇది ఆమోదయోగ్యం కాదని నేను చెబుతున్నాను.

10. ఎంఎంఆర్ సిఎల్ దాఖలు చేసిన ఆఫీడవిట్ లోని పై అంశాలు ఈ కోర్టు ఆదేశాలు యథాతథంగా కొనసాగుతున్నాయన్న విషయం తమకు బాగా తెలుసని సూచిస్తున్నాయి. ఈ కోర్టు నిర్దిష్ట ఆదేశాలకు మించి చెట్ల నరికివేతకు ఎంఎంఆర్సిఎల్ తన దరఖాస్తును సమర్థించడానికి ప్రయత్నించింది. ఈ కోర్టు ఉత్తర్వుల్లో అలాంటి ప్రక్రియ గురించి స్పష్టంగా ఆలోచించలేదు. ఎంఎంఆర్ సిఎల్ ఈ కోర్టు పరిధిని అతిక్రమించే ప్రయత్నం చేసిందని మనం గమనించాలి.

11. అయితే, ఉద్యానవనాల సూపరింటెండెంట్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ప్రకారం అనుమతి ఇవ్వాలా వద్దా అనేది దరఖాస్తులో పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అంశం.

12. వివరణ కోసం ఐఎలో, 29 నవంబర్ 2022 ఉత్తర్వుల తరువాత, మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ మరియు ఎంఎంఆర్సిఎల్ అధికారుల మధ్య 2022 డిసెంబర్ 19 న ఉమ్మడి తనిఖీ జరిగింది, ఇది 20 మార్చి 2019 న జరిగిన మునుపటి తనిఖీ తేదీ నుండి సుమారు మూడు సంవత్సరాల పది నెలల కాలం నుండి నాలుగు వర్షాల సీజన్లను కవర్ చేస్తుంది. సంయుక్త తనిఖీ సమయంలో, కొన్ని చెట్లు "తప్పిపోయాయి / చనిపోయాయి / పడిపోయాయి" మరియు మునుపటి తనిఖీ తేదీ నుండి అదనపు మొక్కలు మరియు చెట్లు పెరిగాయని కనుగొన్నారు. అందువల్ల, ప్రభావిత చెట్ల సంఖ్యను 185 గా అంచనా వేయాలని అభ్యర్థించారు, దీని ప్రకారం ట్రీ అథారిటీ 12 న పబ్లిక్ నోటీస్ నోటీసు జారీ చేసింది జనవరి 2023.

13. సాలిసిటర్ జనరల్ ఐఎలోని విషయాలను ప్రస్తావిస్తూ, సంబంధిత పత్రాల సంకలనాన్ని 2023 ఏప్రిల్ 5 న ఈ కోర్టు రికార్డులో ఉంచినట్లు సమర్పించారు.

14. మరోవైపు, 2020 లో ఒక సర్వే నిర్వహించామని, వాస్తవానికి, సర్వే ఆధారంగా ఎంఎంఆర్పిఎల్ నిర్దిష్ట సంఖ్యలో చెట్లను కత్తిరించడానికి మరియు 84 చెట్లను నరికివేయడానికి అనుమతి కోరిందని శ్రీ సియు సింగ్ మరియు శ్రీ గోపాల్ శంకరనారాయణన్ సమర్పించారు. 84 చెట్లకు సంబంధించిన ప్రతిపాదనకు సంబంధించి బ్రీ అథారిటీని ప్రత్యేకంగా తరలించడానికి ఎంఎంఆర్ సిఎల్ ను ఈ కోర్టు అనుమతించిందని సీనియర్ న్యాయవాది వాదించారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, 29 నవంబర్ 2022 నాటి ఈ కోర్టు ఉత్తర్వుల తరువాత బ్రీ అథారిటీ ముందు ఉంచిన తాజా ప్రతిపాదన స్పష్టంగా సరైనది కాదని, ఫలితంగా ఈ కోర్టు ఆదేశించిన సంఘటనలను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని ఈ కోర్టు ముందు అభ్యర్థించబడింది.

15. 84 చెట్లకు మించి చెట్లను నరికివేయడానికి బ్రీ అథారిటీని ఎంఎంఆర్ సిఎల్ తరలించడం సరికాదు. నరికివేయాల్సిన చెట్ల సంఖ్యలో తేడా రావడానికి దారితీసే పరిస్థితులు ఏర్పడి ఉంటే, ఈ న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించడం ఒక్కటే సరైన చర్య. అందువల్ల ఎంఎంఆర్ సిఎల్ ప్రవర్తనకు కోర్టు జరిమానా విధించడం సముచితమని మేం భావిస్తున్నాం. 2023 మార్చి 15 న ఇచ్చిన అనుమతిని ప్రస్తుత దశలో హైకోర్టు నిలుపుదల చేయాలా వద్దా అనేది ప్రశ్నార్థకంగా మారింది. అలాంటి ఆదేశాలు జారీ చేస్తే ప్రజా ప్రాజెక్టును స్తంభింపజేసే పరిణామాలు ఉంటాయి. ఇలాంటి చర్యలకు పాల్పడటం వాంఛనీయం కాదు. ప్రాజెక్టు నిర్మాణం కోసం ఇప్పటికే 2000 చెట్లను నరికివేయడం ద్వారా గణనీయమైన చర్యలు తీసుకున్నామని హైకోర్టు తన గత ఉత్తర్వుల్లో పేర్కొంది. ఈ నేపథ్యంలో 2023 మార్చి 15 నాటి

ఉత్తర్వులకు అనుగుణంగా వ్యవహరించేందుకు ఎంఎంఆర్సీఎల్ను అనుమతిస్తూ గతంలో ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను సవరించాం.

అయితే, ఇది ఈ క్రింది ఆదేశాలకు లోబడి ఉంటుంది:

(i) MMRCL, రెండు వారాల వ్యవధిలో, రూ.10 లక్షల మొత్తాన్ని కన్స్ట్రక్షన్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ కు జమ చేయాలి.

(ii) ఫారెస్ట్ కన్స్ట్రక్షన్ ట్రీ అధారిటీ యొక్క మునుపటి ఆదేశాలలో ఉన్న అన్ని ఆదేశాలను సరిగ్గా పాటించినట్లు ధృవీకరించాలి;

(iii) అడవుల పెంపకం, చెట్ల పెంపకం కోసం తాజాగా జారీ చేసిన ఆదేశాలకు సంబంధించి పాటించాల్సిన స్థితిని వివరిస్తూ కన్స్ట్రక్షన్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ ఈ కోర్టుకు నివేదిక సమర్పించాలి. మరియు

(iv) అడవుల పెంపకానికి సంబంధించిన ఆదేశాలను పాటించడానికి సంబంధించి ఈ న్యాయస్థానానికి నిష్పాక్షిక సహాయం అందించడానికి వీలుగా, సమ్మతిని ధృవీకరించడానికి ఒక బృందాన్ని నియమించాలని మేము ఐఐటీ బాంబే డైరెక్టర్ ను కోరుతున్నాము. అందుకు అనుగుణంగా నాలుగు వారాల్లోగా నివేదికను కోర్టుకు సమర్పించాలి. చెల్లించాల్సిన ఖర్చులు, ఛార్జీలు, ఖర్చులను ఎంఎంఆర్ సీఎల్ భరిస్తుంది.

16. I.A తదనుగుణంగా డిస్పోజ్ చేయబడుతుంది.

..... సీజేఐ..

[డాక్టర్ ధనుంజయ వై.చంద్రచూడ్]

..... J.

[పమిడిగంతం శ్రీ నరసింహం]

..... J.

[జె.బి.పర్డివాలా]

న్యూఢిల్లీ;

17 ఏప్రిల్ 2023

ఐటమ్ నెం.8 కోర్టు నెం.1 సెక్షన్ పిల్-డబ్ల్యు

SUPREMECOURTOFINDIA

ప్రాసీడింగ్స్ రికార్డు

ఎస్ఎండబ్ల్యూపీ (సివిల్) నెం.2/2019 లో ఐఏ 68608/2023

రీ: ఆరే అడవిలో చెట్ల నరికివేత (మహారాష్ట్ర)

(IA నెంబరు 68608/2023 - క్లారిఫికేషన్)

తేది : 17-04-2023 ఈ పిటిషన్ పై నేడు విచారణ జరిగింది.

కోరమ్ :

గౌరవనీయ ప్రధాన న్యాయమూర్తి

గౌరవనీయులైన జస్టిస్ పమిడిగంతం శ్రీ నరసింహం

గౌరవనీయులైన జస్టిస్ జె.బి.పర్డివాలా

పిటిషనర్(లు) కొరకు

కోర్టు మోషన్ ద్వారా, ఏఓఆర్

ప్రతివాది(లు) కొరకు శ్రీ తుషార్ మెహతా, సీనియర్ అడ్వకేట్.

చిరాగ్ షా, అడ్వకేట్.

శ్రీమతి రుక్మిణి బాబ్డే, అడ్వకేట్.

శ్రీమతి సామ్య ప్రయదర్శిని, అడ్వకేట్.

అంకిత్ అంబాస్టా, అడ్వకేట్.

శ్రీ అమిత్ కుమార్ శ్రీవాస్తవ, అడ్వకేట్.

శ్రీ ఆషున్ కుమార్, అడ్వకేట్.

విశాల్ ప్రసాద్, ఏవోఆర్

శ్యామ్ దివాన్, సీనియర్ అడ్వకేట్.

గోపాల్ శంకరనారాయణ, సీనియర్ అడ్వకేట్.

పూజా ధార్, ఏవోఆర్

తుషాద్ కకాలియా, అడ్వకేట్.

సుదీప్తా సర్కార్, అడ్వకేట్.

అదితి గుప్తా, అడ్వకేట్.

శ్రీ ధృవ్ మెహతా, సీనియర్ అడ్వకేట్.

ఆశిష్ వాద్, అడ్వకేట్.

శ్రీ సందీప్ పాటిల్, అడ్వకేట్.

సిద్ధార్థ్ మహాజన్, అడ్వకేట్.

అజేయో శర్మ, అడ్వకేట్.

శ్యామ్ అగర్వాల్, అడ్వకేట్.

ఎమ్/ఎస్.జె.ఎస్.వాడ్ అండ్ కో, ఎ.బి.ఆర్.

మణిందర్ సింగ్, సీనియర్ అడ్వకేట్.

సిద్ధార్థ్ ధర్మాధికారి, అడ్వకేట్.

ఆదిత్య అనిరుద్ధ పాండే, ఏవోఆర్

భరత్ బాగ్గా, అడ్వకేట్.

సారవ్ సింగ్, అడ్వకేట్.

శ్రీ పాల్ సింగ్, ఏఓఆర్

సి.యు.సింగ్, సీనియర్ అడ్వకేట్.

శ్రీమతి అనితా షెనాయ్, అడ్వకేట్.

శ్రీమతి సృష్టి అగ్నిహోత్రి, ఎ.బి.ఆర్.

శ్రీమతి సంజనా థామస్, అడ్వకేట్.

న్యాయవాది వాదనలు విన్న న్యాయస్థానం ఈ కింది వ్యాఖ్యలు చేసింది.

ఆర్డరు

సంతకం చేసిన రిపోర్ట్ చేయదగిన తీర్పు ప్రకారం IA పరిష్కరించబడుతుంది.

(సంజయ్ కుమార్-1)

(సరోజ్)

కుమారి గౌర్)

డిప్యూటీ రిజిస్ట్రార్

అసిస్టెంట్

రిజిస్ట్రార్

(సంతకం చేయబడిన నివేదించదగిన తీర్పు పైలుపై ఉంచబడుతుంది)